

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Subsect. 1. Secunda conclusio ponitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

Quaest. I. An sit ens rationis & quid sit. 3

ens rationis; ergo datur: minor illa prima, sic probatur; quia illud quod quasi medium concipitur non est ens reale, ut probabimus, nec positivum nec negativum: ergo aliquid ens aliquo modo debet denominari; & esse, quia ut ens, & cum similitudine ad ens concipitur, & existit obiectivè, & à ratione habet totum suum esse; ergo est ens rationis.

17 Confirmatur: quia multa affirmamus, & negamus, multa concipimus in ordine ad alia quæ in se ad illa non ordinantur realiter, multa distinguuntur à ratione, quæ in se realiter non sunt distincta; ergo sunt entia rationis: patet quia eo modo est prædicatum superius, & transcendens essentialiter inferiora, quo sunt inferiora: sed illa relatio, & distinctio sunt inferiora rationis; quia sunt relatio, & distinctio factæ per rationem: ergo prædicatum entis superius quod illa denominat, & quod est de essentia illorum est sicut sunt illa; illa sunt inferiora rationis, & non realia; ergo illud erit non ens reale sed rationis, nam ens reale non est prædicatum essentialiter entis rationis, alias esset reale, & non esset reale; antecedens primum sic patet, quia in hac propositione Petrus est homo, hominem ut prædicatum ordinamus ad Petrum, ut subiectum, ut ad aliquid distinctum. Item animal ut sic facimus relatum, & cum superioritate respectu hominis, cum tamen nec relationem habeant animal, & homo, homo, & Petrus, sed potius identitatem realem. Item iustitiam Dei concipimus distinctam à misericordia, & misericordiam ab omnipotentia, cum hac omnia realiter sint idem in Deo ut tenet orthodoxa fides; ergo dantur plura entia rationis.

18 Deinde, quia cum intellectus noster habeat pro obiecto primario ens positivum, & pro obiecto secundario privationes, & negationes; cum has ut sunt in se non perfecte concipiat, concipit illas ut positivas entitates, & ad modum, & similitudinem entis; ergo in eorum conceptione fabricatur ens rationis.

19 Dices posse nos concipere negationem instar entis positivi sine ulla fictione.

20 Contra, quia intellectus noster potest cognoscere cæcitatem v. g. non solum instar entis realis, sed ac si realem, & positivam existentiam haberet, imo affirmando ita esse; ut v. g. Patres antiqui affirmabant Angelos verè, & realiter esse corporeos; sed hoc fieri nequit quin intellectus in tali conceptione efficiat ens rationis cum fingat mens nostra (imo, & hæretici Antropomorphitæ, qui affirmabant Deum esse corporeum) corporeitatem ubi nulla corporeitas datur scilicet in Deo, & in Angelis; ergo datur ens rationis quod non potest negari dum fingimus chimeram, id est, dum intellectus identificat, & unit essentiam hominis, leonis, aquilæ, & equi, quæ monstra nullibi, nec esse, nec posse esse evidenter patet, nisi in ratione; ergo si talia entia sunt in ratione, & minime à parte rei, talia entia sine dubio erunt non realia, sed rationis.

I. P. Tom. II.

SUBSECTIO I.

Secunda conclusio ponitur.

ENS rationis non est denominatio extrinseca à ratione proveniens; sed est quoddam esse fictitium intrinsecum, vel cum fundamento, vel sine illo; hæc est communis Doctorum sententia, & præcipue nostræ Societatis Doctorum, qui typis sua scripta tradidere; & probatur.

Primo, ex Aristotele 4. lib. Met. c. 2. & 22 lib. 5. c. 7. & lib. 6. c. 6. tex. 8. iuxta vulgarem interpretum sententiam, sed præcipue 5. Met. tex. 14. ubi agens de ente quod intrinsecum est, distinguit illud in duplex, aliud quod verè est in re, & aliud quod non semper est in re, sed solum in apprehensione; sed membra dividentia debent participare divinum; ergo si ens intrinsecum dividitur in ens reale, & ens rationis, ens rationis, & reale erunt intrinseca, præcipue cum hæc divisio sit potius annuatio entium intrinsecorum quod asserit divus Thomas 1. p. q. 15. art. 2. ad 3. & q. 16. art. 3. ad 2. & 2. 2. q. 8. art. 1. ad 3. opusculo. 42. c. 1. Caietanus c. 1. & 4. de ente, & essentia.

Secundo etiam probatur ex communi divisio- 23 ne entis realis, & rationis in negationem, privationem, & relationem rationis, quam divisionem latissime tractat divus Thomas q. 1. de veritate, art. 1. Item 4. Met. cap. 2. & 1. part. q. 75. art. 1. & in 1. distinctione. 2. q. 1. art. 3. dist. 19. q. 1. art. 1. quæ divisio sumitur ex Aristotele 4. Met. tex. 2. & 3. Met. c. 4. & ex lib. 5. Met. c. 7. ex qua sic argumentor: Ens rationis dividitur in ens rationis, quæ relatio est &c. sed relatio rationis non est denominatio extrinseca sed intrinseca entitas facta; ergo ens rationis quod dividitur in relationem non est ens extrinsecum, sed intrinsecum fictum; patet consequentia, quia sicut impossibile est quod ens reale, quod dividitur in relationem realem, &c. sit extrinsecum, cum relatio realis non possit esse denominatio extrinseca, sed potius entitas realis intrinseca, quia ratio superior debet esse eo modo quo est inferior; alias relatio esset intrinseca & extrinseca entitas; esset intrinseca ut supponitur; esset extrinseca, & non intrinseca, quia denominatio extrinseca esset prædicatum superius, quod de essentia illius esset; unde idem esset, & non esset simul; sic similiter cum relatio rationis non sit denominatio extrinseca, sed intrinseca entitas, & sit ens rationis iam ens rationis non erit denominatio extrinseca. Item ens quod dividitur ut superius prædicatum propter eandem rationem erit ens intrinsecum, & non denominatio extrinseca; nam eo modo debet esse divinum ut sunt membra dividentia, quia divinum est de essentia illorum.

Minor illa sic probatur, quia relatio realis est 24 exemplar, & prototypum ad cuius similitudinem, & analogiam fingitur relatio rationis, ut patet; sed nulla datur relatio realis, quæ sit denominatio extrinseca; ergo relatio rationis quæ non habet aliud esse nisi esse obiectivum totum positum in quadam proportionem cum ente reali relatio erit intrinseca, & non extrinseca, v. g. distinctio rationis, quia concipitur ad similitudinem entis realis, hoc est distinctionis realis de-

bet necessario concipi ut realis, & non cum oppositione, & contrarietate ad illam, quia similitudo non in oppositione, sed in convenientia consistit & si substantiale compositum rationis fingi, non debeo concipere ut inherens, sed potius ut subsistens ut quando concipimus chimaram, & si cecitatem concipimus per modum qualitatibus impediens visum, non possumus fingere illam per modum per se stantis, sed potius per modum inherens alteri, quia qualitas rationis debet esse ut qualitas realis, quæ potius inhereret quam subsisteret; ipsa ratio non concipitur per modum absolutæ entitatis quia relationi repugnat quod sit absoluta entitas; sed ratio rationis concipitur ad modum relationis realis, ergo debet concipi non cum prædicatis oppositis relationi reali, sed potius ut simili illi; sed repugnat quod ratio realis sit extrinseca entitas ut est communis sententia Doctorum; imo ipsorum aduerlariorum: ergo repugnat fingere relationem rationis ut extrinsecam denominationem.

25 Tercio, quia nullo alio modo habet esse ens rationis nisi eo modo, quo concipitur, & cognoscitur à potentia faciente ens rationis v. g. ab intellectu; ens enim rationis nullum aliud habet esse nec alio modo habet illud, nisi quod ei tribuit, & eo modo quo tribuit potentia cognoscens rem aliter ac est; sed intellectus quando concipit relationem transcendentalem, & potentiam in vniuersali non concipit nec fingit illam ut denominationem extrinsecam nisi ut intrinsecam, & essentialem rationem respectu vniuersalis, quia fingit relationem transcendentalem, quæ in hoc distinguitur non solum à denominatione extrinseca, sed etiam à relatione prædicamentali, quod hæc non sunt essentielles, ratio vero transcendentalis est maximè essentialis, & intrinseca. Item quando concipit, & fingit intellectus chimaram facit aut identitatem rationis, aut ens rationis, sed identitas, & vniò non sunt denominationes extrinsecæ, sed prædicata maximè essentialia toti composito; cuius sunt vniò, & identitas, ergo omne ens rationis est denominatio extrinseca.

26 Vigetur, quia aliquando fingit intellectus ens rationis extrinsecum, & denominationem extrinsecam rationis, v. g. dum intellectus concipit chimaram videntem aliquod obiectum, ibi enim concipit obiectum visum à chimara, & item est si concipiat ut dexterum respectu illius; item subiectionis in specie respectu generis includit denominationem extrinsecam rationis, ut ibi latè probatum manet, in hoc enim casu, hoc ens rationis distinguitur ab ipsa chimara à distinctione inter prædicata diuina à relatione prædicamentali, & transcendentali vniuersalis, & à cæteris, & non distinguitur in hoc quod vnum sit ens rationis, alterum non, nam utrumque est ens rationis; sed in hoc quod vnum est ens rationis, seu denominatio extrinseca rationis, aliud ens rationis intrinsecum; ergo falsum est dicere omne ens rationis esse denominationem extrinsecam.

27 Quarto efficacius, ens rationis in sententia aduerlariorum non est nisi denominatio cogniti, & representati à cognitione reali intellectu, ita ut præter hoc nihil aliud sit ens rationis, sed totaliter, & adequate consistat in tali denominatione extrinseca à cognitione; sed ut euidenter demonstrandum est quæstione sequenti, illa deno-

minatio non est ens rationis villo modo, sed potius denominatio realis extrinseca; ergo ens rationis non est talis denominatio.

SUBSECTIO II.

Vltima conclusio ponitur.

28 **E**ns rationis est illud quod existit sicut, & non verè, ac rate; quod aliter solet à communi Doctorum sententia definiri, dicentium; ens rationis est quod tantum habet esse obiectiue in potentia cognoscente, id est, est illud, quod actu non existit, & concipitur ac si actu existeret. Item solet dici quod à ratione cogitatur ut ens, cum tamen in se entitatem non habeat, vel concipitur intrinsecum, quod minimè tale est; quia merè extrinsecè existit, vnde rectè dicit Commentator 6. Met. 5. com. 3. ens rationis solum posse habere esse obiectiue in potentia cognoscente, & Angelicus Doctor opusculo 4. c. 1. ait tunc effici ens rationis quando intellectus nititur apprehendere quod non est, ac si esset, & ideo fingit illud aliquo modo ut ens; quod aliter expressit 1. p. q. 16. art. 3. ad 2. & 1. 2. q. 8. art. 1. ad 3. dicens illud quod non est in natura accipit ut ens in ratione, sed.

Aduerte quod esse obiectiue in intellectu est 29 cognosci ab illo, seu esse obiectum cognitionis. & sicut à cognitione res dicitur cognita; ita ab eodem est obiectiue in intellectu, quia cognitio intellectui obijcit, proponit, atque repræsentat obiectum; vbi duo reperiuntur, & cognitio quæ rem denominat cognitam, & obiectiue in mente existentem & res ipsa siue obiectum, quod extrinsecè à tali cognitione denominatur; quando cognitio (ut aduertit Hurtado) denominat rem quæ habet illud esse, sicut cognoscitur, & denominatur, tunc talis res non habet esse obiectiue in intellectu tantum, sed præter illam extrinsecam denominationem, & existentiam obiectiue in intellectu, habet etiam proprium conceptum obiectiue respondentem illi denominationi, & conceptui formali, prioremque illi; in quo euentu nullum fit ens rationis, ut cum quis mente affirmat Petrus est homo, identitas inter Petrum, & hominem habet esse obiectiue in intellectu id cognoscente; quia in tali intellectu repræsentatur ea propositio, præter illud esse obiectiue, habet etiam esse reale illa identitas, quia Petrus habet identitatem cum homine etiam extra intellectum, & etiam si non obijciatur intellectui, & obiectiue sit in illo, & sic non habet tantum esse obiectiue in intellectu, quia & habet esse obiectiue in intellectu, & habet esse extra intellectum in se ipsa; quando autem cognitio non terminatur ad rem sicuti est, neque illi respondet obiectum ut per illam repræsentatur, tunc fit ens rationis, quia obiectum non est in re, sed tantum est in cognitione, nec supponitur ante cognitionem, sed potius per illam collam efficitur; tale autem obiectum per illam cognitionem factum, talique cognitioni obiectum, & non extra cognitionem existens vocatur ens rationis, quia non habet esse nisi à cognitione, seu ratione apprehensum, v. g. fingi in animali relationem superioris; & affirmo animal est superius homine, quod à parte rei non est